

94ste vergadering

Dinsdag 29 augustus 2000

Aanvang 14.00 uur

Voorzitter: Weisglas

Tegenwoordig zijn 140 leden, te weten:

Van den Akker, Albayrak, Apostolou, Van Ardenne-van der Hoeven, Arib, Atsma, Augusteijn-Esser, Bakker, Van Baalen, Balemans, Balkenende, Barth, Van Beek, Belinfante, Van den Berg, Biesheuvel, Bijleveld-Schouten, Blaauw, Van Blerck-Woerdman, Blok, De Boer, Van Bommel, Buijs, Bussemaker, Van de Camp, Cherribi, De Cloe, Cornielje, Crone, Dankers, Van Dijke, Dijksma, Dijkstal, Dijsselbloem, Dittrich, Duijkers, Duivesteyn, Essers, Eurlings, Feenstra, Geluk, Van Gent, Van Gijzel, Giskes, Gortzak, De Graaf, Halsema, Hamer, Harrewijn, Van Heemst, Hermann, Herrebrugh, Hessing, Hillen, Hindriks, Van der Hoek, Hoekema, Van der Hoeven, Hofstra, De Hoop Scheffer, Kalsbeek, Kamp, Kant, Klein Molekamp, Koenders, Kortram, Kuijper, Lambrechts, Leers, Luchtenveld, Marijnissen, E. Meijer, Th.A.M. Meijer, Melkert, Middel, Van Middelkoop, Mosterd, Nicolai, Niederer, Noorman-den Uyl, Oplaat, Örgü, Oudkerk, Van Oven, Passtoors, Patijn, Poppe, Rabbae, Ravestein, Rehwinkel, Reitsma, Remak, Rietkerk, Rijpstra, Rosenmöller, Ross-van Dorp, Rouvoet, Santi, Scheltema-de Nie, Schimmel, Schoenmakers, Schreijer-Pierik, Schutte, Smits, Snijder-Hazelhoff, Spoelman, Van der Staaij, Van der Steenhoven, Stellingwerf, Stroeken, De Swart, Swildens-Rozendaal, Terpstra, Udo, Ter Veer, Te Veldhuis, Vendrik, Verbugt, Verburg, Verhagen, Visser-van Doorn, Van der Vlies, Van Vliet, M.B. Vos, O.P.G. Vos, Voûte-Droste, De Vries, Waalkens, Wagenaar, Van Walsem, Weekers,

Weisglas, Van Wijmen, Wijn, Wilders, De Wit, Witteveen-Hevinga, Van Zijl, Zijlstra en Van Zuijlen,

en de heren K.G. de Vries, minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, en Hoogervorst, staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

□

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Timmermans en Valk, wegens verblijf buitenslands, ook morgen;

Van den Doel, Van Nieuwenhoven, De Haan en Van der Knaap, wegens verblijf buitenslands, de gehele week;

Oedayraj Singh Varma, wegens ziekte, tot en met 30 september a.s.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: Ingekomen is een bericht van het overlijden op 10 augustus jl. van het oud-lid van deze Kamer, de heer B. Leerkes.

Mag ik u verzoeken te gaan staan. Ik richt dit verzoek ook tot de mensen op de publieke tribune.

Waarde medeleden,

Op 10 augustus jl. overleed Bertus Leerkes, van 1994 tot 1998 voorzitter van de eenmansfractie van de ouderenpartij Unie 55+. Op 72-jarige leeftijd maakte de heer Leerkes als politiek onbeschreven blad zijn debuut in de landelijke politiek na een arbeidzaam leven als verpleegkundige en chef ambulancevervoer. Hij bracht een vracht aan werk- en

levenservaring mee waarvan hij in debatten getuigde. Veel van zijn inbrengen waren uit het leven gegrepen en voor velen herkenbaar.

De heer Leerkes was wars van gewichtigdoenerij. Zo was na de benoeming tot Kamerlid de uitgereikte OV-jaarkaart eerste klas niet aan hem besteed, want hij reisde altijd tweede klas. Ook had hij geen behoefte aan een mooi ingericht kantoor en verkoos hij op vergaderdagen met zijn vrouw een verblijf in zijn caravan in de omgeving van Den Haag boven een pied à terre in de directe omgeving van het Kamergebouw.

Tijdens zijn lidmaatschap van de Kamer heeft de heer Leerkes vooral op de bres gestaan voor de AOW en voor een goede gezondheidszorg voor ouderen. Al in 1994 pleitte hij voor oplossingen van de wachtlijstproblematiek. Als oud-chef ambulancevervoer had deze vervoerstak zijn speciale aandacht. Zijn belangstelling hiervoor ging zo ver dat hij bij menig debat over welk onderwerp dan ook een vergelijking met deze sector maakte en vooral de goede kanten daarvan belichtte. De hectiek van het Kamerwerk liet hij bewust aan zich voorbijgaan. Als fracties probeerden hem te overreden om zijn éne, soms doorslaggevende stem in een bepaalde richting uit te brengen, liet hij zich niet van zijn eenmaal uitgezette koers afbrengen.

Bertus Leerkes was een kleurrijk figuur. Hij had veel droge humor en zorgde met zijn originele invalshoek regelmatig voor grote hilariteit in de plenaire vergaderzaal. Wij zullen ons oud-collega Leerkes met respect herinneren als een authentiek volksvertegenwoordiger.

Namens de Kamer betuig ik zijn familie onze deelneming met zijn

Voorzitter

overlijden en heb ik bericht van rouwbeklag gezonden.

Ik verzoek u enige ogenblikken stilte in acht te nemen.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

De **voorzitter**: Ingekomen is een brief van het lid M.M. van Zuijlen, die ik graag aan u voorlees.

“Nijmegen, 27 augustus 2000

Waarde collega's,

Dit is een afscheidsbrief. Vanaf 1 september zal ik niet meer in jullie midden zijn. De verplichting om deze brief te schrijven, dwingt me om daar stil bij te staan. Het “waarom” van een tussentijds vertrek uit de politiek is niet makkelijk te beantwoorden. Persoonlijke onrust, leergierigheid en nieuwsgierigheid en de wil om onafhankelijk te kunnen blijven, spelen een rol.

Wat vanzelfsprekend is voor mij, hoeft dat niet voor een ander te zijn. Voor de een is het goed om zijn of haar hele leven in dezelfde sfeer te werken, voor de ander is het belangrijk, diverse sectoren af te wisselen. Voor mij is het essentieel, waar dan ook de publieke zaak te kunnen dienen. Voor de duidelijkheid: dat betekent niet per definitie dat de organisatie waarin ik werk door gemeenschapsgeld moet worden gefinancierd. Het rekenschap afleggen, het bevorderen van toegankelijkheid, het uitstralen van tolerantie en het werken vanuit respect en belangstelling voor de ander kunnen zowel in het bedrijfsleven als bij de overheid worden aangetroffen. Identificatie met de Staat is en blijft mij vreemd. Net als de klassieke sociaal-democraten vind ik dat macht altijd gewantrouwd moet worden.

Een afscheid van de Tweede Kamer betekent geen afscheid van de politiek. Iemand die er eenmaal door is gegrepen, komt er niet meer van los. Ik zal mijn activiteiten voortzetten als een van de duizenden vrijwilligers die onze politieke partijen draaiende houden. Wat overblijft is de pijn van het afscheid, maar vooral de verwachting. Hanny Michaelis kan uitdrukken hoe dat voelt:

Verwachting trof haar als een dolk die trillend in het hout blijft steken.

Soms gaat zij varen op een wolk langs waterblauwe hemelkreken.

Zij vangt het zonlicht in haar hand, een kostbaar, fonkelend kleinood, een brandend witte diamant die zich laat vallen in haar schoot.

De vogels zwieren om haar heen. Terwijl zij hals en schouders strekt, zweeft zij omhoog. - Maar er is één, die haar weer naar de aarde trekt.

Wat later staat zij aan het raam, verwachting houdt haar blik betogen. Onder het noemen van een naam kantelt de hemel in haar ogen.

Vanmiddag neem ik afscheid. Iedereen is vanaf vijf uur van harte welkom in de Rooksalon naast de Oude Zaal. Mij rest niets meer dan iedereen die dit bedrijf draaiende houdt te danken. En alle honderd-vijftig kamerleden onbevangenheid, kritische zin, lef, humor en hartstocht toe te wensen. Het ga jullie goed.”

(Applaus)

De **voorzitter**: Geachte mevrouw Van Zuijlen, beste Marjet. Voor mij is het een voorrecht om u vandaag vanaf deze plaats bij uw afscheid als Kamerlid te mogen toespreken. Ik weet dat onze voorzitter dat heel graag zelf had gedaan, maar mevrouw Van Nieuwenhoven had al het voorrecht om vorig jaar als ambtenaar van de burgerlijke stand in de gemeente Nijmegen een andere belangrijke beslissing in uw leven te mogen voltrekken. Vandaag zendt zij u vanuit New York nog eens haar beste wensen. Die andere belangrijke beslissing was er een in uw privé-leven. De beslissing die vandaag wordt geformaliseerd, betekent het einde, wellicht het voorlopige einde, van uw relatief korte politieke loopbaan.

Die begon op 18 mei 1994 toen u, door voorzitter Deetman, werd beëdigd tot lid van de Tweede Kamer. U schreef die week een dagboek in het Nieuwsblad van het Noorden, waaruit bleek dat u zich al snel een echt Kamerlid voelde. Op 26 mei 1994 lunchte u op één dag twee keer, schrijft u, waarvan één maal met Adri Duivesteijn. In die week nam u het aftreden van de ministers Hirsch Ballin en Van Tijn waar en onderkende u het belang van aanwezigheid bij stemmingen, een eerste stap naar uw functie van

fractiesecretaris. Op 6 oktober van dat jaar hield u uw maidenspeech over één van de weinige onderwerpen waar u niet uw specialisme van heeft gemaakt, de heffing van BTW bij levering van bouwkevels.

U heeft tijdens uw Kamerlidmaatschap bij ten minste twee onderwerpen een bijdrage geleverd, waarmee u zeker, samen met anderen, de Nederlandse samenleving heeft beïnvloed: de Winkel-tijdenwet en de Mediawet. Met onder meer die twee belangrijke onderwerpen toonde u aan werkzaam te kunnen en te willen zijn op een breed veld van onderwerpen en dat u van vele markten thuis bent. U was generalist. Uw specialisme was om in de samenleving obstakels te willen laten verdwijnen die naar uw mening verouderd zijn. Uw laatste motie, van 28 juni jl., vlak vóór het reces, ging over digitale televisie en radio, een nu voor velen nog wat onbekend terrein. Ik ben ervan overtuigd dat dit, mede dankzij u, zal veranderen en dat het binnen niet te lange tijd doodgewoon digitaal zal worden.

U gaat nu retour Amsterdam-Nijmegen en naar het bedrijfsleven. Ook daarmee doorbreekt u in zekere zin een taboe. Wij zullen u missen. Dat geldt ook voor mij persoonlijk. Als collega-fractiesecretaris en als Presidiumlid heb ik heel veel waardering voor het werk dat je in die twee functies in de Kamer hebt verricht. In het Presidium zaten wij recht tegenover elkaar aan de lange tafel. In het begin was er wellicht wederzijds wat argwaan, maar al snel hadden wij aan één oogopslag voldoende. Ik ken niemand anders die tijdens één vergadering zoveel Cola light kan drinken. De Kamer zal uw betrokken en zakelijke inbreng missen. Wij wensen u heel veel succes in uw nieuwe functie en uw verdere leven, waar u, zoals Jan van Zijl eens zei, ongetwijfeld nog vaak de bloemen dicht bij het ravijn zult plukken. Maar, zult u dan weer zeggen, het waren wel bloemen en dus sta ik nu met een fraaie bos in mijn handen. Daar heeft u dan weer gelijk in. Het ga u goed.

(Applaus)

De **voorzitter**: Van dit ontslag is mededeling gedaan aan de voorzitter van het Centraal stembureau en aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Voorzitter

Ik stel voor, deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: De overige ingekomen stukken staan op een lijst die op de tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

Aan de orde is **het mondelinge vrageuur**, overeenkomstig artikel 136 van het Reglement van orde.

Vragen van het lid Harrewijn aan de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, over **uitspraken van de staatssecretaris over onterechte WAO-uitkeringen (2 Vandaag en Volkskrant, 26 augustus jl.)**.

De heer **Harrewijn** (GroenLinks): Voorzitter! Afgelopen zaterdag werden wij, 's morgens eerst in de Volkskrant en 's avonds bij 2 Vandaag, verrast door de staatssecretaris. Hij beweerde dat zo'n 10%, maar misschien wel tientallen procenten, van degenen die in de WAO zitten ten onrechte een uitkering ontvangt. De eerste vraag die bij mij opkwam, is waar de staatssecretaris dit vandaan haalt. Zijn er van de zomer nieuwe gegevens boven tafel gekomen die wij niet kennen? Zo ja, waar zijn die op geënt en krijgen wij die gegevens? Door datgene wat erop volgde en wat ik van journalisten hoorde die navraag bij het ministerie hadden gedaan, kreeg ik sterk de indruk dat dit een opgewarmde prak is en dat het oude gegevens van april, mei zijn. Het gaat dan om mensen die niet op tijd zijn gekeurd, om mensen die alleen maar door een verzekeringsarts zijn gezien. Dan rijst bij mij de vraag waarom dan deze uitzending, waarom dan ineens die bijna paniekerige reactie over het aantal mensen, meer dan 100.000, die ten onrechte in de WAO zitten. Wat zit daar achter? Waarom die trom geroerd? Is hij van plan nieuw beleid hierop los te laten? Dat hoor ik echter ook niet zo direct. Wat is er

dus aan de hand? Er is een commissie van wijzen ingesteld die onderzoek moet doen naar de reden van de WAO. Als je niets nieuws te melden hebt, ga je als staatssecretaris die commissie toch niet voor de voeten lopen? Of je hebt wat te zeggen of je houdt je mond.

Het lijkt erop of dezelfde maatregelen die al voor de zomer aangekondigd werden, opnieuw werden aangekondigd. Is dat geen brevet van onvermogen? Waarom zijn die herhaald? Is er inmiddels dan niets gebeurd? Zijn die artsen dan nog niet gezocht? Is er geen maatregel genomen om die tweede opinie van een arbeidsdeskundige te vragen? Waarom weer diezelfde maatregelen? Waar blijft verder de reïntegratie? Daar hoor ik de staatssecretaris heel weinig over. Ik krijg de indruk dat het reïntegreren heel moeizaam gaat, terwijl het daar toch uiteindelijk om gaat. Hebben wij hier dus weer te maken met een fenomeen van de "paarse ziekte": geld zat, maar niet in staat om te doen wat je zou moeten doen? Dat is in dit geval reïntegreren, wachtlijsten wegwerken in de gezondheidszorg en klassen verkleinen in het onderwijs. Pak die problemen dus aan!

Het leek er nu een beetje op dat het eigen falen afgewenteld werd op de WAO'ers, aangezien werd gezegd dat er zoveel ten onrechte in de WAO zitten. Verder kregen de werknemers en werkgevers ook een veeg uit de pan. Die zouden mensen ten onrechte in de WAO dumpen en hun problemen afwentelen op de WAO. Hoe kan dat? Dat het in de Ziektewet gebeurt, weten wij, maar hoe komen ze in de WAO terecht? Daar gaan de werkgevers en werknemers namelijk niet over, daar gaat de staatssecretaris over. Hoe worden ze dan afgekeurd? Kortom, er zijn vragen genoeg bij iets, waarvan ik mij heb afgevraagd waarom de staatssecretaris daar zo vlak voor Prinsjesdag over heeft gesproken. Wat hebben wij nog te verwachten?

Staatssecretaris **Hoogervorst**: Voorzitter! Vanochtend hoorde ik op de radio de heer Diks van CNV bouw- en houtbond zeggen: toen ik hoorde dat staatssecretaris Hoogervorst zei dat er zo'n 10% onterecht in de WAO zit, werd ik echt een beetje boos; ik denk niet dat zij er onterecht in zitten, wel misschien onnodig.

Laat dat woord "onnodig" nu precies het woord zijn dat ik heb gebruikt. Ik heb het woord "onterecht" niet in mijn mond genomen. Op de eerste vraag van de heer Harrewijn kan ik dus melden dat ik dat niet heb gezegd.

Verder vroeg de heer Harrewijn op welke nieuwe gegevens deze uitspraak is gebaseerd. Is hier sprake van een opgewarmde prak, zoals de heer Harrewijn dat uitdrukte? Er is inderdaad geen sprake van nieuwe gegevens. Ik heb mij gebaseerd op gegevens die ik al lang in mijn bezit had en die ik ook heb medegedeeld. Dat betreft bijvoorbeeld het feit dat het LISV zegt dat veel te veel mensen direct om medische redenen worden afgekeurd, zonder dat zij een arbeidsdeskundige zien. Dat is nu ongeveer 40%. Het LISV zegt dat dat moet worden gehalveerd. Het CTSV heeft ook een uiterst kritische studie over de claimbeoordeling. Verder is er het feit dat sociale partners zelf hebben gezegd dat minimaal 100.000 arbeidsongeschikten bemiddelbaar en reïntegreerbaar zijn. Dat is al meer dan 10% van het bestand. Ik denk dat iedereen die zijn ogen te kost geeft in dit land weet dat in Nederland veel te vrijblijvend wordt omgegaan met ziekteverzuim en dat veel te veel vastgelopen carrières en arbeidsonvrede zogenaamd worden opgelost met ziekte. De belangrijkste indicatie daarvoor is het feit – dat zijn wel nieuwe gegevens – dat het aantal aanvragen voor een WAO-keuring gestegen is van 110.000 in 1998, via 140.000 in 1999, tot naar verwachting ruim 160.000 dit jaar. Dat is een stijging van ruim 45% in twee jaar. Ik geloof niet dat Nederland in twee jaar tijd zoveel zieker kan zijn geworden.

De heer Harrewijn vroeg mij waarom ik deze opmerkingen heb gemaakt, aangezien de meeste van die cijfers bekend zijn. Ik heb gewoon antwoord gegeven op een vraag die mij werd gesteld tijdens een interview dat ging over claimbeoordeling. Ik zag geen reden, met al deze gegevens op zak, om dit antwoord niet te geven. Het is inderdaad, als je het een beetje vervelend wilt uitdrukken "opgewarmde prak". Dus mijn vraag aan de heer Harrewijn is: waarom stelt u mij deze vragen? Wij hebben dit toch verschillende malen met elkaar besproken in de Kamer. En ik heb ook aangegeven wat mijn plannen zijn. Eén essentieel onderdeel